NEDERLANDSE
VERENIGING
VOOR RECHTSPRAAK

De Minister van Veiligheid en Justitie

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
14 april 2015

Uw kenmerk

Contactpersoon

Onderwerp
Advies op de concept-Countourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering

Bij brief van 3 februari 2015 heeft u, namens de Minister van Veiligheid en Justitie, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over de concept-Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering. Dit advies is voorbereid door leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Algemeen

De modernisering van het Wetboek van Strafvordering heeft tot doel te komen tot een toekomstbestendig, voor professionals en burgers toegankelijk en in de praktijk werkbaar wetboek dat voorziet in een evenwichtig stelsel van rechtswaarborgen. De voorgestelde wijzigingen moeten bijdragen aan een verbetering van de kwaliteit van de bestaande strafrechtspleging. Volgens de Kamerbrief is modernisering van het Wetboek van Strafvordering nodig, onder andere omdat het wetboek door de vele wijzigingen in de afgelopen jaren heeft moeten inboeten aan overzichtelijkheid en toegankelijkheid.
De voorliggende Contourennota beoogt een kader te geven voor later op te stellen wetsvoorstellen tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering.

Advies

De NVvR heeft de concept-Contourennota bestudeerd en heeft waardering voor het vele werk dat tot nu toe door de betrokken wetgevingsambtenaren is verricht.
Ook de NVvR acht het van belang dat het Wetboek van Strafvordering wordt gemoderniseerd. Gelet op de globale opzet van de Contourennota zullen de gevolgen voor

de rechtspraktijk in het algemeen en de beroepsuitoefening van de rechters en officieren van justitie in het bijzonder, afhangen van de nadere uitwerking. De NVvR acht het in dit stadium, gelet ook op het feit dat zij er vooralsnog voor heeft gekozen niet te zeer betrokken te zijn bij de (informele) advisering in het voortraject van de modernisering om de onafhankelijke adviespositie te bewaren , prematuur om al inhoudelijk op de geschetste contouren van de moderniseringsoperatie te reageren. Dit laat overigens onverlet dat de NVvR de ontwikkelingen op het wetgevingsterrein, en de discussies nauwgezet volgt.
Ter zake van de adviezen van de Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) en het College van procureurs-generaal (hierna: het College) deelt de NVvR mede dat zij hiervan met waardering kennis genomen en deze adviezen ook onderschrijft. De NVvR wil met het oog op de genoemde adviezen de volgende punten extra onder uw aandacht brengen.

Evenals de Raad en het College wil de NVvR er op wijzen dat een dergelijke grote operatie als de modernisering van het Wetboek van Strafvordering alleen op zorgvuldige wijze kan geschieden als hiervoor genoeg tijd wordt genomen. Een te ambitieus hoog tempo van het doorvoeren van de benodigde wijzigingen komt volgens de NVvR een goed verloop van het proces niet ten goede.

Met de Raad is de NVvR van mening dat een samenhangend kader van grondslagen en beginselen van evident onontbeerlijk is bij het vormgeven van een toekomstbestendig wetboek, waarin de verschillende beginselen, doelstellingen en soms tegenstrijdige belangen met elkaar in balans zijn gebracht. Op die manier wordt voor de onafhankelijke en onpartijdige rechter een goed kader geschapen om in concrete zaken tot een balans te komen. Een dergelijk samenhangend kader van grondslagen en beginselen, waaraan hierop volgende concrete wetsvoorstellen tevens kunnen worden getoetst, ontbreekt thans, hetgeen onwenselijk is.

In haar advies van 26 januari 2015 op het wetsvoorstel stelselvernieuwing rechtsbijstand heeft de NVvR het belang van een goede en toegankelijke rechtsbijstand onderstreept. Met de Raad vraagt de NVvR zich af hoe de recente ontwikkelingen om op rechtsbijstand te bezuinigen zich verhouden tot het voornemen om met het moderniseren van het Wetboek van Strafvordering een meer contradictoir strafproces te creëren. Een contradictoir strafproces vraagt immers een actieve verdediging. Dat dient te worden gefaciliteerd.

De NVvR verzoekt de Minister voorts om in te gaan op de kritische opmerkingen van de Raad over het baseren van de toepassing van dwangmiddelen op een afweging tussen proportionaliteit en subsidiariteit, aan de hand van de vraag hoe kan worden voorkomen dat de beoogde vereenvoudiging van toetsingscriteria bij de toepassing van dwangmiddelen ten koste gaat van de rechtszekerheid en rechtsbescherming. In dat geval zou immers het voordeel dat hiermee wordt beoogd, een groter nadeel opleveren, hetgeen de NVvR een zorgelijke en onwenselijke ontwikkeling zou vinden.

In het kader van de voorgestelde vergroting van de regievoering door de rechter, sluit de NVvR zich aan bij het door de Raad bepleite systeem, waarbij het primaat van de zittingsrechter voorop staat. Een grotere voorzienbaarheid voor procespartijen dient terecht daaraan te worden gekoppeld.

De NVvR vraagt uitdrukkelijk aandacht voor de opmerkingen en de geformuleerde vraagpunten van het College ten aanzien van de positie van het OM. Zoals ook in het advies van het College wordt gemeld, komt het OM een grote mate van zelfstandigheid toe door het feit dat het OM grondwettelijk behoort tot de rechterlijke macht en doordat de bijzondere positie van het OM is geborgd in de Wet op de rechterlijke organisatie (hierna: Wet RO). Het OM beschikt, ter uitvoering van de strafrechtelijke handhaving, over het vervolgingsmonopolie, waarbij het opportuniteitsbeginsel de leidraad is. Daarnaast vervult de officier van justitie een centrale rol bij de opsporing en staat hij daarbij garant voor de rechtsstatelijkheid hiervan. Zoals ook in het advies van het College is gesteld, is hiervoor van belang dat de officier van justitie in de opsporing een wezenlijke rol speelt.
Evenals het College kan de NVvR zich vinden in een wettelijke versterking van de bijzondere verantwoordelijkheid die het College heeft voor de voorbereiding, totstandkoming en uitvoering van een evenwichtig opsporings-en vervolgingsbeleid, maar is ook zij van mening dat deze wettelijke versterking niet in het Wetboek van Strafvordering moet worden opgenomen. Een dergelijke verantwoordelijkheidsbepaling is niet op zijn plaats in een wetboek dat de processuele afwikkeling van de individuele strafzaak regelt.

Met het College is de NVvR van mening dat het Wetboek van Strafvordering geen wettelijke raamwerk moet worden waarbinnen regels worden gesteld die tot gevolg hebben dat de officier van justitie in individuele zaken aan de rechter verantwoording moet afleggen over de uitvoering van het strafvorderingsbeleid. Het OM legt ter zake daarvan immers verantwoording af aan de Minister van Veiligheid en Justitie. Om die reden behoren de organisatie en de taken (van de verschillende onderdelen) van het OM te worden geregeld in organieke wetten als de Wet RO. In het verlengde daarvan gaat de NVvR er, net als het College, van uit dat met name de in paragraaf 2.9 van de concept-Contourennota genoemde onderwerpen 'het eigen en extern toezicht op het functioneren van ketenpartners' en 'de schadevergoeding wegens (on)rechtmatig strafvorderlijk overheidsoptreden' niet nader zullen worden geregeld in het Wetboek van Strafvordering, maar in organieke wetten als de Politiewet 2012 en de Wet RO

Ter zake van de strafzaken in hoger beroep is de NVvR met het College van mening dat de uitbreiding en aanscherping van het grievenstelsel (waardoor het verlofstelsel kan worden afgeschaft) instemming verdient. De opmerkingen van het College betreffende het verbinden van een termijn aan het intrekken van het appel en het voorafgaand aan de zitting inventariseren van onderzoekswensen, onderschrijft de NVvR. Dergelijke maatregelen zorgen voor een efficiëntere benutting van zittingstijd.

Voorts onderstreept de NVvR de mening van het College dat in de Contourennota de ernst en urgentie van de problemen ter zake van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht onvoldoende worden geadresseerd. Het door het College geschetste stelsel biedt volgens de NVvR een duidelijk kader om de aanpak van deze problematiek gelijk met de moderniseringsoperatie aan te pakken.

Ten slotte verwacht de NVvR, net als de Raad dat het enerzijds verschuiven van taken en bevoegdheden en anderzijds een autonome toe- of afname van de werklast per zaak gevolgen zal hebben voor de werklast. De voorgestelde regierol van de rechter-commissaris, de uitbreiding van het aantal getuigenverhoren in aanwezigheid van de verdachten, de

verwachte toename van het aantal beklagschriften in het kader van artikel 12 Sv en een te verwachten hogere behandeltijd gedurende een aanloopperiode zijn hiervan voorbeelden.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,